

Maastrichtsche Kiekjes.

Land en provincie hebben den worstelstrijd, welke er in Limburg's hoofdstad tuschen de goed en de kwalijkgezinde arbeiderspartijen gestreden werd en nog wordt, steeds met zooveel belangstelling gade geslagen, dat ik eenige beknopte geschiedkundige schetsjes uit deze worsteling, althans voor sommige lezers, niet zonder eenige aantrekkelijkheid acht. Eenige vlugge herinneringen aan vroegere feiten en toestanden binnen onze veste zullen ook dit nog voor hebben, dat wij den belangstellenden lezer een nog beteren kijk geven op de tegenwoordige Maastrichtsche toestanden en gebeurtenissen.

En zoo zal ik dus in 't vervolg den lezers, naast meer actueele Kiekjes, van tijd tot tijd ook een kiekje aanbieden uit... de oude doos. Mochten deze laatste soms minder in den smaak vallen, dan kost het De Nieuwe Koerier maar een wenk, en oude doos en Kiekjes verdwijnen weer in den paperassen-hoek.

Tot de ordel

Ik heb wel eens hooren beweren, dat men te Maastricht van katholieke zijde te laat begonnen is met arbeiders organisatie. Dat is waar, en niet waar. Waar is, dat men hier, tot vóór een tiental jaren, niets gedaan heeft in de richting der Gezellen-vereeningen van vader Kolping. Dat zulk een Gezellen-vereening in een stad, als de onze, met haar duizenden arbeiders, onberekenbaar veel goed had kunnen stichten, behoeft zeker geen betoog. Maar niet waar is, dat men hier al te lang gewacht zou hebben met volks-organisatie in den geest van »Rerum Novarum« Deze beroemde Encyclick immers verscheen ten jare 1891. Zij was als

de bazuin, wier geschal alom in den lande de oude gilden weer wakker schudde en verrijzen deed in de voor onzen tijd meespassande gedaanten van Volksbonden en Vakverenigingen.

Welnu, reeds in 't jaar daarop volg'd kreeg Maastricht zijn R. K. Volksbond. Hij werd opgericht door eenige wakkere katholieke mannen uit de kleine burgerij en den ambachtstand. Den 1. Mei 1892 werd de eerste openbare Bondsvergadering gehouden in de Concertzaal Kleine Gracht, op welke vergadering als spreker optrad de bekende Centraal-President van den Ned. R. K. Volksbond, de heer W. P. Stuurman van Amsterdam.

Dat het verschijnen van den R. K. Volksbond in onze stad al opzichzelfsprekend overdeelden bijval werd begroet, zou ik niet kunnen beweren. Totdat ter tijde van men niet an allerhoogstere Stelle de vergadering toegedaan, het beste te doen, met tegenover den Bond eene afwachtende houding aan te nemen. Doch al zeer spoedig kwam er kentering, en wel een zeer gunstige kentering. Daartoe zullen en het goede voorbeeld, op andere plaatsen gegeven, en het rumoerig optreden van het pas te Maastricht gelimporste Socialisme het hunne wel hebben bijgedragen. Kortom de Bond verkreeg zijn officieele sanctie, nieuwe krachten traden in het bestuur, en kort daarna nam onze Bond een zeer hooge vlucht. Bij honderden stroomden de goedgezinde arbeiders naar hem toe, en heerlijk was het op de openbare Bondsvergaderingen die breede schare van brave werklieden te aanschouwen, op wier gelaat men lezen kon, dat ze gekomen waren, om mede te protesteeren tegen het godsdienst- en priesterhatende Socialisme, en om te getuigen dat de leuze: Voor God en Kerk, Vorst en Land ook hunne leuze was. Dan... ook hier volgde

op Palm Zondag een lijdensweek.

Alvorens verder te gaan, wensch ik de verzekering te geven, dat het mijn doel niet is, om, wie dan ook, onaangenaam te zijn. Ik wensch hier geschiedenis te schrijven, geen critiek. Ik zal mij dan ook streng bepalen bij het openleggen van oorzaken en gevolgen.

Onze eerste R. K. Volksbond legde zich van meetaf meer op gezellige, dan wel op praktische vergaderingen toe. Dat was een eerste fout. De sociale strijd-onzer dagen is vóór alles een praktische strijd. De werkmán, welke aan vereenigingsleven doet, verlangt van zijn vereeniging op de eerste plaats praktische voordeelen: verbetering van toestanden, leniging van nooden, voorlichting omtrent zijn recnten. Daarom hebben ook overal die Vereenigingen succes, welke met een ernstig program tot den werkmán komen. En de tegenpartij van den Bond, de neutraal-socialistische partij, was ernstig, was praktisch. Zeker, veel schijnleuzen en drogredenen bezigde die partij tot verwezenlijking van haar doel. Maar ook op haar vergaderingen vormden de kwestien van den dag: loon, arbeidsduur, behandeling op de fabriek enz. steeds de hoofdschotel. En de neutraal-socialistische partij groeide en groeide ten koste van den Bond.

Onze eerste R. K. Volksbond verzuumde vervolgens het krachtadig oprichten en doorzetten van vakafdeelingen in eigen boezem. Slechts twee categorieën van arbeiders, de

schoenmakers en de kleermakers, werden ingedeeld in afdeelingen met eigen bestuur, terwijl de overigen, vooral de fabrieksarbeiders, om het zoo uit te drukken, slechts losse leden bleven in den Bond. Dat was een tweede fout. Een Bondsbestuur, dat niet geflankeerd is van een phalanx van Afdeelmingsbesturen, kan zich niet inwerken in een breede schare van arbeiders, als Maastricht er eene heeft; kan zich niet op de hoogte brengen van al die verschillende arbeidersnooden; kan niet oplossen al die oprijzende moeilijkheden; kan niet front maken tegen al de aanvallen eener sluwe tegenpartij. Die tegenpartij sloeg ook hier den tegenovergestelden weg in. Zij stichtte eerst neutrale

vakverenigingen: Loon naar Werk, Verbroedering, Vergelding, enz. Daarna bracht ze deze neutrale afdeelingen onder een neutraal hoofdbestuur, het Maastrichtsch Arbeiderssecretariaat en nog grooter werd het succes der tegenpartij! Het neutraal-socialistische Arbeiderssecretariaat telde ten jare 1895 onder zijn vanen een leger van fabrieksarbeiders, dubbel zoo groot als het ledental van den R. K. Volksbond. Van toen af was en bleef de invloed en de macht van den Bond gering. Feit is, dat in den zomer 1895 de werkstaking der glasblazers uitbrak, plotseling, als een donderslag bij helderen hemel. Aan katholieke zijde wist men niet eens, dat een staking in aantocht was. Feit is, dat, toen in 1896 de werkstaking der glasslijpers kwam, men aan katholieke zijde tegen deze beslist-socialistische staking geen enkelen man in 't geweer kon brengen.

Wanneer ik in dit eerste kiekje niet-blijde herinneringen heb wakker geschud, dan deed ik zulks niet, ik herhaal het, om iemand, wie dan ook, te grieven, doch enkel

en alleen om den belangstellenden lezer uit het verleden beter het heden te kunnen doen kennen. Ik zal meer zeggen. 't Is mijn innige overtuiging, dat, indien men vroeger geweten had, wat men thans weet door ondervinding geleerd, men vroeger ook heel anders zou gehandeld hebben. Ik zal de laatste zijn, om te twijfelen aan de edelmoedige gevoelens van ons voor-

malig Bondsbestuur. Men kan wellicht zijn goedkeuring onthouden aan de wijze van uiting dier gevoelens. Doch warme liefde voor den werkmán, algeheele toewijding aan zijn belangen waren er, en wel in hooge mate, en... rekenen ook wij den uitslag niet. Daarom aan onzen eersten R. K. Volksbond van harte gemeend: een eeresalut.

Nu nog een kiekje van verscheren datum. De lezer weet al, dat wij hier te Maastricht hebben een groote arbeidersconcertzaal, en een zangvereniging, beiden opgericht door de directie der Glas- en Aardewerk-fabrieken »De Sphinx« en wel, omdat de heeren in de verbeelding verkeerden, het socialisme eerder en beter te kunnen verwinnen met muziek, dan met katholieke arbeiders vereenigingen.

Deze Sphinx-zangvereniging nu kreeg 't, eenige weken geleden, in 't hoofd, om eens een liefdadigheidsconcert te geven ten voordeele van de inrichting voor ooglijders alhier. Natuurlijk maakte de zangvereniging in de bladen de noodige reklame voor haar concert.

Maar... dat was perfect, zult gij zeggen! Zeker, en dat zei ik ook, waarde lezer, tot dat zekere heer X. mij uit den droom kwam helpen. In een tweetal ingezonden stukken, verschenen in den Limb. Koerier, roept de heer X ons toe: Liefdadige menschen van Maastricht, zendt liever uwe bijdrage rechtstreeks aan de ooglijders-kliniek en gaat niet naar dat liefdadigheidsconcert, want het derde deel van de entréegelden is voor de kas der heeren zangers zelve, en die kas heeft geen ander doel dan het organiseeren van bieravonden!

Een knuppel in het hoenderhoek, ziedaar zoo ongeveer het effect, dat de X-artikelen te midden der Sphinx-muzikanten te weeg brachten. En na lezing van 't voorgaande zal iedereen het wel met mij eens zijn, dat ze wel zoo'n afstraffinkje verdiend hadden.

't Is daags na het verschijnen van het tweede X-artikel, 's avonds 8 uur, repetitie.

Daar staan ze, de bewuste zangeren! Vindt u ook niet, dat men opvallend rustig, ja stil is? Dat menig gezicht even zuinig kijkt, als dat van... Piet, toen hij een blauwtje had gelooopen?

Attentiel! — Daar nadert de ijverige beschermheer van het korps, de heer directeur der Aardewerkafdeeling. Hij ziet, begrijpt en spreekt:

»Waarde vrienden! Men heeft u aangevallen in de bladen. Een bewijs, dat gij »op den weg van vooruitgang zijt. Hebt »moed, rekent altijd op mijn steun, die »grooter worden zal, naarmate men u tegen»werkt. Men heeft u vóór de voeten ge»worpen, dat gij er bieravonden op nahoudt. »En ik zeg u, dat gij recht hebt op bier»avonden. En om dat te bewijzen, zult u »reeds de volgende week voor mijne reke»ning hebben een buitengewonen... bier»avond.«

Tot zulke dwaasheden (de uitdrukking is niet overdreven) komt men, als men in arbeiderszaken wijzer wil zijn dan de Wijze Man van het Vatikan!

De Sphinx-zangvereniging zal, als de heeren er maar geld genoeg voor over hebben, misschien vroeg of laat wel eens een lauwertje halen op 't veld der muziek. Maar... in den strijd tegen het Socialisme (en daar zal het den heeren ten slotte toch ook wel om te doen zijn) in dien strijd zal de Sphinx-zangvereniging zijn en blijven... een dure stakkerd.